

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

III. Melancthon febris correptus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

Agebat Melanchthon cum ad Palatinum scriberet, annum ætatis sexagesimum tertium, quem vulgo climactericum appellant. Hunc cum paulò post, anno sequente scilicet 1560. 16. Februarij compleuisset, iamque pericula climacteris istius omnium in vita periculosissimi superasse videretur, attenuari deinceps corpus, & vires paulatim deficere cœperunt. Exeunte Martio, mandatu principis Electoris Lipsiam euocatus fuit ad examen alumnorum, quos in Vniuersitate sustentabat Princeps. Huic examini Melanchthon ab annis aliquot præesse consueuerat: Itaque VVittenberga profectus trigesimo Martij venit Lipsiam, & negotium sibi commissum vnà cum alijs de more peregit. Quanquam verò tenui iam erat valetudine, cum iter ingrederetur, paulo debilior tamen ad suos redijt, quam exierat; idque ex aëris intemperie forsân, & vectatione, quæ solito illi molestior accidit.

Redijt verò VVittenbergam Aprilis die quinto, & biduo post ad languorem accessit febris tertiana, vel hemitritæa potius, vt postea deprehensum est, cuius septimo paroxismo tandem ad 19. Aprilis extinctus fuit. Ab initio morbi mortem illi præfagiuit animus, quemadmodum Lutherani commemorant; Imprimis eum terruit eclypsis in æquinoctio istius anni; tum Saturni Martisque coniunctio, quam imminere nouerat, de qua sequentibus diebus frequenter loquebatur, stultè

ANNO
1560.

Ann. 1560.
Annus 63.
climactericus.

In Narrat.
VVitt. de
obitu Philippi c. 1.

Melancht.
Lipsiâ euocatur ad
examen alumnorū.

III.

VVittenbergam redit, vbi tertiana febris laborat.

Terriculamenta Melanchth.

ANNO
1559.

Sterilitatē
præomi-
natur.]

A Flacianis
vexatur.

Verba eius
in lectione
ultima quā
VVitten-
bergæ ha-
buit.

Tria quæ-
dam suis
filiis preca-
tur.
*In Narrat.
VVitt. de
ob. Phil.
B. iij. b.*

stultè facere dictitans , qui eam contemne-
rent. Quanquā huiusmodi coniunctiones nō
tam corporibus , quam rebus communibus
portendere quippiam iudicabat. Itaq; steri-
litem ex his signis ominabatur , & autor
erat Academiae , vt ad necessarios suorum v-
sus frumentum coëmeret : Quod ex ipsius
consilio factum est. Iam & de Flacianorum
turbulentis consilijs, & machinationibus ve-
hementer erat sollicitus, & crebros sermones
habebat. Eos enim nouerat magnis clamori-
bus adhuc vrgeri Synodum, à qua Melanch-
thon, vt diximus, totus abhorrebat; Huius
igitur rei cogitatio sollicitum eum habuit:
cumque sub initium morbi litteras exararet
ad amicum quendam in littore Baltico, in-
ter cætera, se fortassis eripiendum ait ex Sy-
nodo Lystricâ , quam Flaciani moliantur.
Quanquam verò languor indies augebatur,
professionem tamen publicam intermitte-
re noluit, licet omnes quietem illi suade-
rent. In lectione, quam nono die ante mor-
tem habuit, cum verba quædam Ioannis ex-
plicaret, Christum ait , tria quædam preca-
tum, vt Ecclesia conseruetur in mundo; de-
inde vt eadem sit vna , concors nimirum &
consentiens; demum, vt in ea quidam electi
sint & saluentur. Quæ eadem patrem suum,
aiebat, meditatam fuisse , cum decumberet,
triduò ante mortem. Subiecit cōtinuo: Hæc
tria vota , moriturus ego etiam meis liberis,
& filiolis relinquam , vt sint in ecclesia,
Deumq;

Deumque rectè inuocent ; vt sint vnum in ANNO
 ipso & concordēs , vt sint hæredes vitæ æ- 1559.
 ternæ. 66

Hæc Melanchthon vndecima Aprilis in
 lectione: nec ineptè quidem , si Ecclesiæ no-
 mine non aliquam ex factionibus nuper ex-
 ortis intelligas , sed Ecclesiam quam ædifi-
 cavit Christus propagandam toto terrarum
 orbe , nec vnquam interituram : de qua pa-
 rens Melanchthonis iam moriturus procul-
 dubiò locutus fuit , qui cum Catholicus es-
 set, anno 1508. quemadmodum initio di-
 ximus , peste sublatus ad Dominum migra-
 uit. Paulò post Ioachimus Camerarius , quò
 nullum inter amicos chariorem habuit , de
 Melanchthonis inualetudine per amicos ad-
 monitus , VVittenbergam aduolauit pridie
 sacri Pascatis ; quod festum hoc anno in de-
 cimumquartum Aprilis diem incidit. Fuit
 illi longè gratissimus Camerarij aduentus,
 quem vsque ad decimumseptimum Aprilis
 apud se detinuit ; atque interim suauiter
 cum illo contulit de rebus multis : Cum-
 que meliusculè iam habere videretur , deci-
 moseptimo Aprilis Camerarius discessit, re-
 diturus quamprimum per occupationes li-
 ceret.

Melancht.
 pater Ca-
 tholicus.

Visitatur à
 Camerar.

At Melanchthon non expectato ipsius re-
 ditu , decimonono Aprilis paulò ante se-
 ptimam vespertinam in septimo paroxif-
 mo vitam cum morte commutauit. Pri-
 die quam moreretur , cum circa nonam
 matu-

In septimū
 paroxismū
 cadit.

ANNO
1560.
Iudicium
Peuceri
generi de
morbo ex-
quirit.
Eius respō-
sum.

Testamētū
instituere
conatur.

*Peucer. ubi
supr. à pag.
43. ad 49.*

Capillos
sibi præcidi
iubet,

Indusia &
pileum
mutat.

matutinam Peucerum generum videret astantem, qui professione medicus erat, iudicium eius de morbo, tum quid spei haberet, exquisiuit; hortatus, ut liberè proderet sententiam suam, nec quicquam dissimularet. Respondet ille, non abesse periculum, si causæ physicæ considerentur: Imbecillitatem esse magnam, quæ & in momenta augetur. Hoc sermone permotus de condendo testamento, rebusq; suis disponendis cogitationem suscepit. Cæperat in hoc genere iam pridem commentari quippiam, & pagellas aliquot conscriptas reposuerat, in quibus non longè tamen progressus erat; Eas nunc ad se deferri postulat, ut cœptum opus absolueret. Et quæsitæ quidem fuerunt diligenter in omnibus Musæi scrinijs: verum cū non inuenirentur, orta fuit suspicio sublatis esse pagellas istas ab homine curioso: quod illi non rarè in alijs etiam rebus acciderat: Itaque nouum scribere testamentum exorsus est; quod tamen ob virium defectionem absolueri non potuit. Tandem 19. April. hora 6. matutina, cū septimus morbi paroxismus immineret, capillos sibi præcidi voluit, qui paulo longiores videbantur. Eam ad rem Peuceri generi ministerio uti cōsueuerat, quem rogauit, ut comam præcideret. Deinde & indusia mutauit, quæ à multis annis triplicia gestauerat, ita ut aliud alio super indueret. Pileum quoque nocturnum mundum imponi sibi iussit, eumque in modum tonsus,

tonsus, comptusque & ornatus varijs de re-
 bus sermones cum suis habuit: Imprimis
 verò scdam ecclesiæ Lutheranae distractio-
 nem deplorauit; quod ipsum iam antea quo-
 que frequenter fecerat durante morbo, pe-
 tulantiam eorum malitiamque detestatus,
 quorum culpa dissensiones exarserant. Atq;
 hoc sermone Fiacionos notabat, quos die-
 bus superioribus grauiter excandescens ho-
 mines nequam appellarat, cum distractio-
 num inferrent causas & his malis, quæ iam
 inuexerant, tetriora quotidie moliren-
 tur.

Verum vt reuertamur, ad 19. Aprilis,
 adstabant horis matutinis extranei quidam,
 quos abitum parantes rogabat, vt prandē-
 rent secum, futurum asserens, vt ad gu-
 standum quippiam præsentia ipsorum &
 sermonibus inuitaretur. Et condixerunt
 isti quidem prandium: at Melanchtho-
 nem tantus languor corripuit, vt sub id
 tempus, quo septimus paroxismus immi-
 nebat, animi deliquium pateretur; ex quo
 cum restitutus esset, atque nonnihil re-
 creatus, quieuit paululum. Deinde char-
 tas ad se deferri postulat, in quibus de
 testamento suo nonnihil fuerat machina-
 tus. Sed ea virium erat imbecillitas, vt ab
 opere fuerit desistendum.

Ego, inquit, festinatione excludor;
 insinuans se præter expectationem morte

ANNO
 1560.
 Sermocina-
 tur de va-
 rijs impri-
 mis, de scæ-
 da Luthe-
 ranismi
 diuulsio-
 ne.

Extraneos
 rogat ad
 prandium.

Animi de-
 liquium
 patitur.

Testamētū
 conatur
 absoluere
 sed frustra.

aa

præ-

ANNO
1560.

præueniri, quo minus cœptum opus perficeret.

IV.
Spiritus
exhalat.

Fuit hoc circa decimam antemeridianam; cumque morbus perpetuò ingrauesceret, tandem sub vespertinam septimam extremum spiritum exhalauit. Vniuersitas scri-

Cam. p. 380

Sur. in com.

p. 540.

Narrat.

VVit. H. iij.

Cösil. Theo-

log. p. 790.

791. 792.

Eius fanus

magnificū.

ptis eodem vespere litteris Electorem Augustum de Melanchthonis obitu fecit certiore; cuius mandatu corpus exanime plumbeo sarcophago fuit inclusum, addito breui scripto, quod historiam defuncti & vitæ cursum succinctè complectebatur.

Funus vigesimoprimo Aprilis elatum est insigni cum pompa, qualem à sepultura Lutheri VVittenberga non vidit. Delecti quidam ex professoribus Collegij Philosophici, qui thalaribus induti lugentium more tumbam ad Ecclesiam parochialem deportarunt. Ibi cantatis Luthe-

Pauli Eber-
ri funebris
de eo Con-
cio.

rano ritu nœnijs, Paulus Eberus eiusdem Ecclesiæ pastor Concionem ad populum habuit.

Item Orte-
lij Oratio.

Posteà delatum est funus ad templum Omnium Sanctorum, quod arci Principis contiguum est; vbi tumba ad sepulcrum deposita, Vitus Ortelius Medicinæ

Terræ mā-
datur.

Doctor, & græcarum litterarum professor, oratione Latina Melanchthoni parentauit. Cùm perorasset Ortelius, tumba in sepulcrum demissa fuit, haud procul ab eo loco vbi Lutheri corpus ante annos quin-